

ירושלים, י' בשבט תשע"ג
21 בינואר 2013
017/2013

לקט נתונים מתוך הסקר החברתי 2011 בנושא שליטה בעברית ושימוש בשפות Selected Data from the 2011 Social Survey on Mastery of the Hebrew Language and Usage of Languages

בקרב בני 20 ומעלה:

- כמחצית (49%) בעלי שפת אם עברית: 60% מבני 20-44 ו-18% מבני 65+. ל-18% שפת אם ערבית, ל-15% שפת אם רוסית, ל-2% יידיש, ל-2% צרפתית, ל-2% אנגלית.

בקרב יהודים:

- ל-61% שפת אם עברית, ל-14% שפת אם רוסית.
- 74% מהיהודים שולטים ברמה 'טובה מאוד' בעברית בדיבור, 73% בקריאה ו-76% מבינים עברית ברמה טובה מאוד.
- בקרב יהודים ואחרים*: ל-58% שפת אם עברית, ל-18% שפת אם רוסית.

בקרב ערבים:

- 98% מדברים ערבית בבית, 4% מדברים גם עברית.
- 79% מהמועסקים מדברים בעבודה בערבית, אך רק 20% מדברים בערבית בלבד.
- 79% מהמועסקים מדברים בעבודה עברית, 16% מדברים עברית בלבד.

בקרב ילידי בריה"מ:

- 88% מדברים בבית ברוסית, 48% מדברים רוסית בלבד.
- 48% מדברים עברית בבית, 8% מדברים בבית עברית בלבד.
- 93% מהמועסקים מדברים בעבודה בעברית, 32% מדברים בעברית בלבד.
- 57% מהמועסקים מדברים בעבודה רוסית, 6% מדברים בעבודה רוסית בלבד.

- שיעור המועסקים עולה ככל שעולה רמת השליטה בשפה העברית: 80% מבני 25-54 השולטים ברמה 'טובה מאוד' הם מועסקים, לעומת 50% מהמתקשים בקריאה בעברית ו-30% מהמתקשים בדיבור.
- בקרב עולי 1990 ואילך: כמחציתם (51%) מדברים עברית ברמת 'טובה' או 'טובה מאוד', ו-42% מהם קוראים עברית ברמת 'טובה' או 'טובה מאוד'. 19% קוראים עברית ברמה בינונית, 39% נוספים קוראים בעברית בקושי או שאינם יודעים לקרוא בכלל.
- 27% מהאוכלוסייה מתקשים במילוי טפסים ובכתיבת מכתבים רשמיים בעברית, 45% מהערבים.

* אחרים: נוצרים לא-ערבים, או ללא סיווג דת במשרד הפנים

כתבו: נורית דוברין וטניה גלז – תחום סקר חברתי
לקבלת הסברים ניתן לפנות אל יחידת הדוברות בטל: 02-6527845

על הסקר:

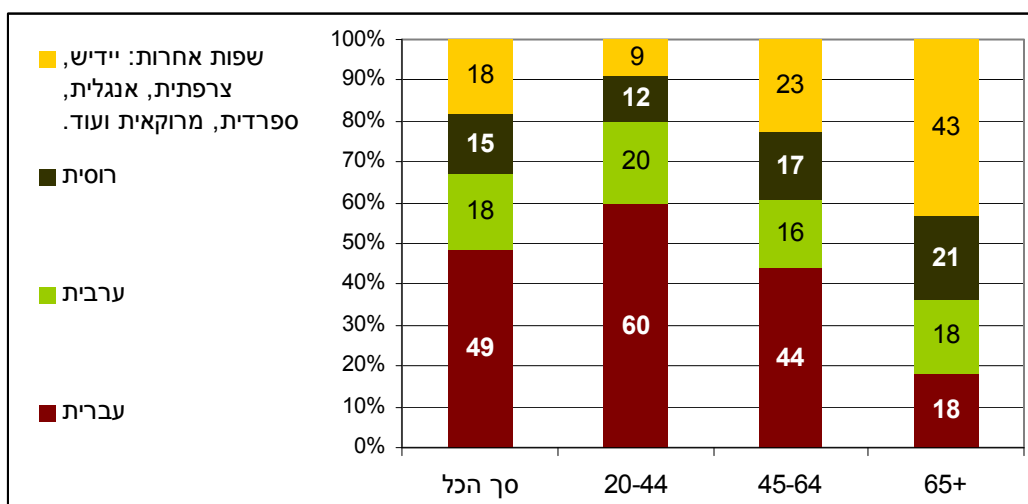
הסקר החברתי 2011 עסק בהרחבה בנושא שימוש בשפות: שליטה בשפות (מבוסס על דיווח הנדגמים), שימוש יומיומי בשפות – בבית, בין חברים, בחנויות, בעבודה ובשעות הפנאי, ועמדות כלפי ידיעת שפות והשימוש בהן.

הנתונים לגבי מידת השליטה בשפה העברית מבוססים על הערכה עצמית של המשיבים לסקר במענה לשאלה: מהי רמת ידיעותיך בשפה העברית בכל אחד מהתחומים הבאים: דיבור, בקריאה, בכתיבה ובהבנה. אפשרויות התשובה הן: טובה מאוד; טובה; בינונית; חלשה; לא יודע בכלל.

שפת אם

שפת האם של כמחצית (49%) מהאוכלוסייה בגיל 20 ומעלה היא עברית, ל-18% שפת אם ערבית, ל-15% שפת אם רוסית, ל-2% יידיש, ל-2% צרפתית, ל-2% אנגלית, ל-1.6% ספרדית. בקרב בני 20-44, ל-60% שפת אם עברית, לעומת ל-44% בקרב בני 45-64 ו-18% בלבד בקרב בני 65 ומעלה. גם שיעורם של בעלי שפת אם רוסית משתנה עם הגיל, 12% בקרב קבוצת הגיל הצעירה לעומת 21% בקרב בני 65 ומעלה.

תרשים 1. בני 20 ומעלה לפי שפת אם וגיל, אחוזים



לנתוני תרשים 1

בקרב היהודים: ל-61% שפת אם עברית, ל-14% שפת אם רוסית, 3% ערבית, 2.6% יידיש. והיתר אנגלית, צרפתית, ספרדית, אמהרית, רומנית ושפות נוספות.
בקרב יהודים ואחרים¹: ל-58% שפת אם עברית, ל-18% שפת אם רוסית.

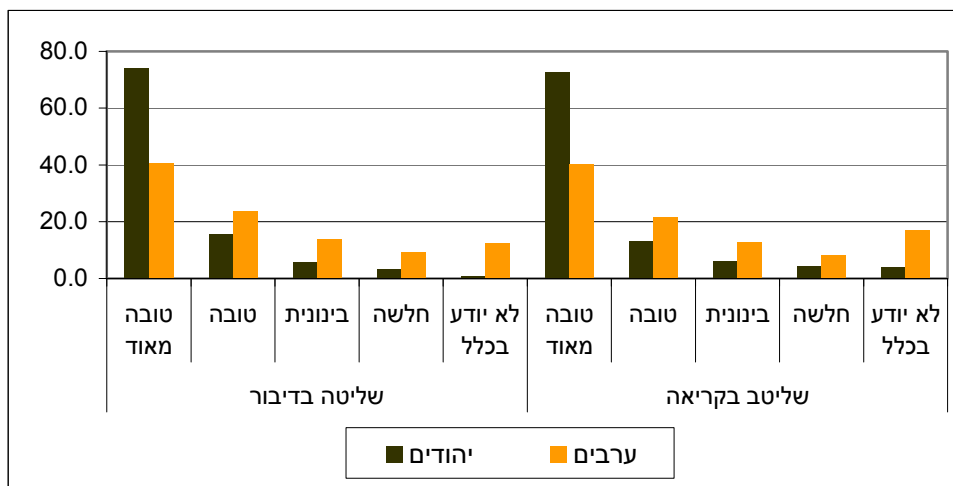
שליטה בשפה העברית²

מרבית היהודים שולטים היטב בשפה העברית (80%-90% שולטים ברמת 'טובה' או 'טובה מאוד' בדיבור, קריאה והבנה), ולמעלה מ-70% שולטים ברמת 'טובה מאוד' בשלושת התחומים: דיבור, קריאה והבנה. בקרב הערבים פחות ממחצית שולטים במידה 'טובה מאוד', אך בסך הכל למעלה מ-60% מהם שולטים בעברית במידה 'טובה' או 'טובה מאוד'. 17% מהערבים אינם קוראים כלל עברית, 8% נוספים שולטים בקריאה במידה מועטה. 12% מהערבים אינם מבינים כלל עברית, 8% נוספים מבינים בקושי.

¹ אחרים: נוצרים לא-ערבים או ללא סיווג דת במשרד הפנים.

² הנתונים מבוססים על הערכה עצמית של המשיבים לסקר במענה לשאלה: מהי רמת ידיעותיך בשפה העברית בכל אחד מהתחומים הבאים: דיבור, בקריאה, בכתיבה ובהבנה. אפשרויות התשובה הן: טובה מאוד; טובה; בינונית; חלשה; לא יודע בכלל.

תרשים 2. מידת השליטה של בני 20 ומעלה בשפה העברית לפי קבוצת אוכלוסייה, אחוזים



לנתוני תרשים 2

בקרוב יהודים בגיל 20 ומעלה, רובם הגדול של ילידי ישראל שולטים בשפה העברית ברמה טובה מאוד: 90% שולטים במידה 'טובה מאוד' בדיבור ובקריאה. בקרב ילידי חו"ל, 44%-48% שולטים במידה 'טובה מאוד' בעברית בשני התחומים הללו.

רמת השליטה בעברית בקרב ילידי חו"ל (יהודים ואחרים)¹ משתנה בהתאם לתקופת העלייה לישראל: **בקרוב עולי 1990 ואילך רק כמחצית (51%) שולטים בדיבור ברמת טובה או טובה מאוד**, ולכרבע מהם (26%) רמת שליטה חלשה או שאינם מדברים כלל עברית. בקרב עולי 1990 ואילך, 19% קוראים עברית ברמה בינונית, 39% נוספים קוראים בעברית בקושי או שאינם קוראים בעברית בכלל.

לוח א'. שליטה של יהודים ואחרים¹ בני 20 ומעלה בשפה העברית בדיבור ובקריאה, לפי שנת עלייה

רמת שליטה	ילידי ישראל	ילידי חו"ל, עלו עד 1989	ילידי חו"ל, עלו ב-1990 ואילך	
דיבור	טובה מאוד	89.2	61.9	29.1
	טובה	9.7	29.3	22.2
	בינונית	0.8	8.3	22.3
	חלשה	20.1
	לא יודע בכלל	6.2
קריאה	טובה מאוד	89.7	57.8	24.6
	טובה	8.5	23.2	17.8
	בינונית	1.1	11.8	18.7
	חלשה	..	3.6	20.1
	לא יודע בכלל	..	3.6	18.8

שימוש בעברית בקרב ערבים

98% מהערבים מדברים בבית בשפה הערבית. מבין המועסקים הערבים: 79% מדברים בעבודה בערבית, 20% מדברים ערבית בלבד; 79% מדברים בעבודה בעברית, 16% מדברים עברית בלבד. 99% מהערבים מדברים עם חברים בערבית, 67% מדברים עם חברים בערבית בלבד. 32% מדברים עם חברים גם בעברית.

שימוש בעברית בקרב ילידי בריה"מ³

88% מילידי בריה"מ לשעבר, מדברים בבית בשפה הרוסית, 48% מדברים רוסית בלבד. 48% מדברים עברית בבית, אך רק 8% מדברים בביתם עברית בלבד. מבין ילידי בריה"מ המועסקים: 93% מדברים בעבודה בערבית, 32% מדברים בעברית בלבד. 57% מדברים בעבודה ברוסית, 6% מדברים ברוסית בלבד. 87% מילידי בריה"מ מדברים עם חברים ברוסית, 38% מדברים עם חברים ברוסית בלבד. 59% מדברים עם חברים בעברית, 9% מדברים עם חברים בעברית בלבד.

ערבוב בין שפות בדיבור

מבין אלה שיודעים שפה נוספת לשפת אימם (אממן של 3,710.1 אלף איש בני 20 ומעלה), 40% מדווחים כי הם נוהגים לערבב בין שפות כשהם מדברים: 35% מהיהודים ו-63% מהערבים. בקרב היהודים, 47% מילידי חו"ל מערבבים בין שפות כשהם מדברים, והתופעה שכיחה יותר בקרב צעירים יותר: 65% מבני 20-44, 48% מבני 45-64 ו-35% מבני 65 ומעלה מערבבים בין שפות כשמדברים.

שליטה בעברית, השכלה והכנסה

ערבים ועולי 1990 ואילך³

שליטה טובה בעברית מאפיינת יותר בעלי הכנסה גבוהה מאשר בעלי הכנסה נמוכה. בקרב ערבים בעלי הכנסה נמוכה יחסית (עד 2,000 ₪ בחודש, ברוטו לנפש במשק בית), שיעור השולטים היטב⁴ בדיבור ובקריאה בעברית הוא 53%-55% בהתאמה, ואילו בקרב בעלי הכנסה גבוהה השיעור עולה על 90%. גם בקרב יהודים ואחרים¹ שעלו לישראל ב-1990 ואילך המגמה דומה, 45% מבעלי הכנסה נמוכה שולטים היטב בדיבור לעומת 69% מבעלי הכנסה גבוהה.

³ כולל יהודים, נוצרים לא-ערבים וחסרי סיווג דת במשרד הפנים.

⁴ יודעים ברמה 'טובה' או ברמה 'טובה מאוד'.

לוח ב'. שליטה של בני 20 ומעלה בעברית, לפי הכנסה והשכלה, אחוזים

אחוז עולי 1990 ואילך השולטים היטב ⁵ בעברית		אחוז הערבים השולטים היטב ⁵ בעברית		
בדיבור	בקריאה	בדיבור	בקריאה	
				הכנסה ממוצעת לנפש במשק בית ברוטו לחודש, בשקלים
31.1	44.8	53.1	55.5	עד 2,000
33.8	41.8	71.5	74.7	4,000-2,001
57.9	69.3	91.5	93.6	מעל 4,000

בעלי רמות השכלה שונות נבדלים גם כן ברמת ידיעת העברית: **בקרב ערבים בעלי תעודה אקדמית 90% שולטים היטב בעברית, בדיבור ובקריאה, לעומת 49%-ו-41% בהתאמה בקרב ערבים חסרי תעודה כלשהי.**

לוח ג'. שליטה של ערבים בני 20 ומעלה בעברית, לפי השכלה, אחוזים

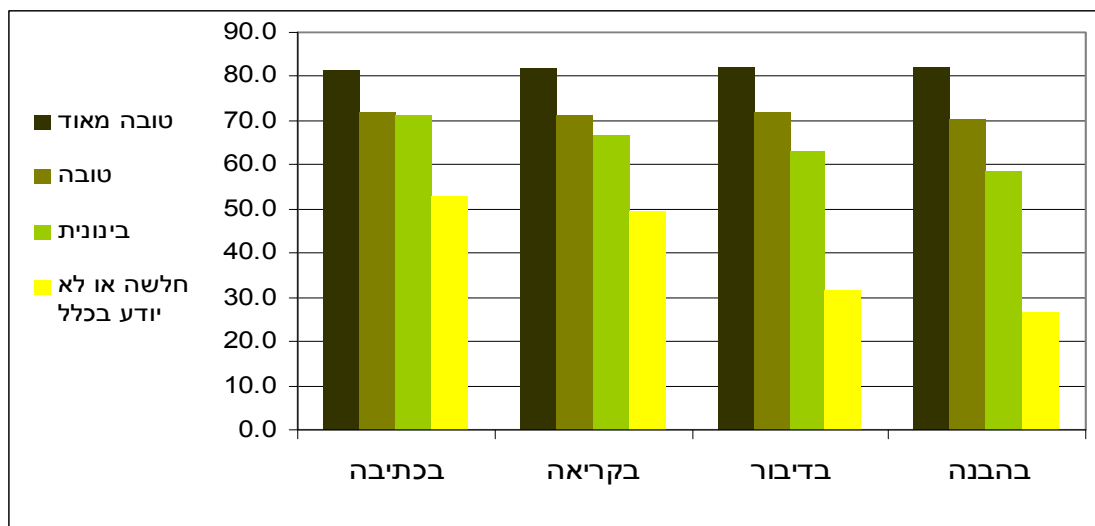
שולטים ברמה 'טובה' או 'טובה מאוד'		
בדיבור	בקריאה	
48.5	40.5	לא למדו או לא סיימו תיכון
63.9	60.9	בעלי תעודת סיום תיכון ללא בגרות
74.8	80.0	בעלי תעודת בגרות או תעודה על תיכונית
90.3	90.2	בעלי תואר אקדמי

שליטה בעברית ותעסוקה

שיעור המועסקים הוא משתנה בהתאם לרמת השליטה בשפה העברית. מבין אלה שמידת השליטה שלהם בעברית היא 'טובה מאוד' בכל התחומים שנבחנו – כתיבה, קריאה, דיבור והבנה - 82% מועסקים. **ככל שיורדת מידת השליטה בשפה, יורד שיעור המועסקים, במיוחד בקרב המתקשים בדיבור ובהבנה.** מבין אלה שמבינים או מדברים בקושי עברית, או שאינם מדברים או מבינים כלל את השפה, רק כ-30% מועסקים. מבין אלה שמידת שליטתם בקריאה ובכתיבה חלשה, כמחצית מועסקים.

⁵ דיווחו על שליטה ברמה 'טובה' או 'טובה מאוד'.

תרשים 3. שיעור המועסקים בגיל 25-54, לפי מידת השליטה בשפה העברית, אחוזים

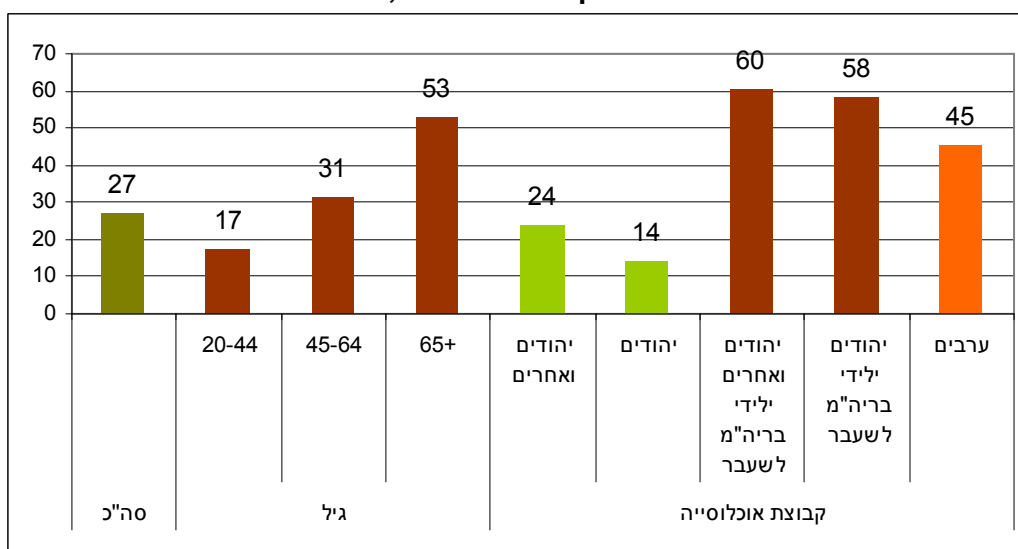


[לנתוני תרשים 3](#)

קושי במילוי טפסים

מעל לרבע מהאוכלוסייה (27%) בגיל 20 ומעלה מתקשים במילוי טפסים ובכתיבת מכתבים רשמיים בשפה העברית. השיעור הולך ועולה עם הגיל, ובקרב בני 65 ומעלה למעלה ממחצית (53%) מתקשים במילוי טפסים. בקרב הערבים השיעור מגיע ל-45% (לעומת 21% בקרב היהודים), ושיעור המתקשים בקרב ילידי בריה"מ לשעבר היהודים מגיע ל-58% (60% בקרב כלל ילידי בריה"מ³). זאת בהשוואה ל-14% בקרב היהודים ילידי ישראל.

תרשים 4. בני 20 ומעלה, מתקשים במילוי טפסים ובכתיבת מכתבים רשמיים, לפי גיל ולפי קבוצת אוכלוסייה, אחוזים



[לנתוני תרשים 4](#)

למידע נוסף:

[דף הסקר החברתי באתר הלמ"ס](#)

[שאלון הסקר החברתי 2011](#)

[מחולל הלוחות - הסקר החברתי](#)